

PÅ JAGT EFTER OMSORG FOR NATUREN

Normkritik:

Fra teori til virkelighed

Læs side 6

Sandt eller falsk:

Bliver børn hyperaktive af sukker?

Læs side 17

Meritpædagog:

Mangler du et fag for at blive optaget

Læs side 26

Udgiver:

LFS, Landsforeningen for
Socialpædagoger
Rosenvængets Allé 16,
2100 København Ø
Telefon: 3544 4546
www.lfs.dk

Ansvarshavende redaktør:

Britt Petersen (formand)

Redaktion:

E-mail: lfsnyt@lfs.dk

Anna Louise Stevnhøj,
Daglig redaktør

Telefon: 4697 1662/ 3071 8947

Email: alst@foa.dk

Agnete Solvej Christiansen,
Journalist

Telefon: 4697 1663

Email: agch@foa.dk

Debatindlæg modtages på mail
lfsnyt@lfs.dk. Maksimal længde:
3000 anslag med mellemrum.

Forsidefoto:

Agnete Solvej Christiansen

Layout: Falk og musen

Grafisk produktion: Jørn Thomsen
Elbo A/S, som er certificeret efter
følgende internationale standarder:
ISO 14001 miljøcertificering, ISO
9001 kvalitetscertificering, FSC-
certificering og Svanemærket. Trykt på
miljørigtigt papir med vegetabiliske
farver.

Medieinfo og deadlines på:

lfs.dk/118

Oplag: 12.500 • ISSN: 2794-3747

48. årgang

Næste nummer udkommer i
uge 46 2022.

Deadline 3. november 2022.

Åbningstider:

Mandag, tirsdag, onsdag
og fredag 10.00-14.00
Torsdag 12.00-16.00
Telefon: 3544 4546

E-mail faglig afdeling: lfs@lfs.dk

E-mail: akasse@lfs.dk

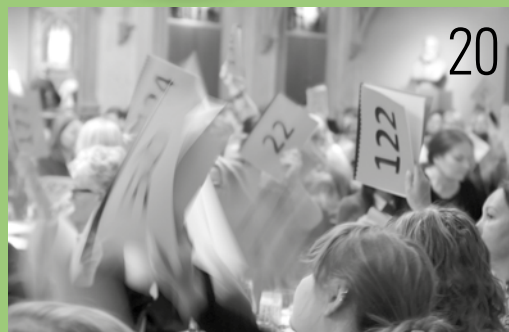
ARTIKLER

- 3 **Leder: Det årlige budgetcirkus og budgetlovs-boomerang-effekten**
- 6 **Det er et voksenperspektiv, når man hele tiden vil tale om børns kønsidentitet**
- 9 **Normkritik er meget mere end bare kønsidentitet**
- 12 **Krible-krable undervisning giver nye ideer til leg i naturen**
- 17 **Sandt eller falsk: Bliver børn hyperaktive af sukker?**
- 18 **Medlemsportræt: Jeg har heldigvis ikke et gran af vold i mig**
- 20 **Almenområdets generalforsamling: Kampvalg og klapsalver**
- 22 **Daglejeområdets generalforsamling: Genvalg, engagement og masser af strikketøj**
- 23 **Specialområdets generalforsamling: Genvalg og faglige diskussioner**
- 25 **TRIO-indkald**
- 26 **Mangler du et eller flere fag for at kunne starte på merituddannelsen?**
- 28 **Kronik: Om pædagogers handletvang og børns modstand**
- 30 **LFS-kalenderen**
- 32 **Juletræsfest i LFS**

12 "Argumenterne for at tage børn med ud i naturen står i kø. Forskningen viser, at børn, der er vant til at færdes i naturen og bruger naturen som udviklingsrum er bedre motorisk, sprogligt, de er mere nysgerrige, og så har de et større ordforråd."

6

20

DET ÅRLIGE BUDGETCIRKUS OG BUDGETLOVS-BOOMERANG-EFFEKTEN

Opstandelsen var stor i København, da Enhedslisten indgik budgetaftale med de blå partier og satte Socialdemokratiet og SF udenfor og i samme omgang gennemførte skattelettelser for 135 millioner kroner om året.

Mens forargelsen var stor blandt socialdemokrater, SF'ere, enhedslistemedlemmer, vælgere og dele af fagbevægelsen, så var uvidenheden endnu større om, hvorfor det skete. På et splitsekund var alt glemt om budgetlovens konsekvenser for den kommunale velfærd og for det kommunale selvstyre. Det handlede mere om mavefornemmelser, sympatier og antipatier.

Grunden til, at kommunerne sparer op i stedet for at bruge pengene på velfærd i form af serviceforbedringer eller anlægsprojekter, er, at kommunerne er underlagt en service- og anlægsramme, som bestemmer, hvor meget kommunerne under ét må bruge på service og anlæg.

Men uvidenhed er ikke styrke, selvom Ministeriet for Sandhed fra George Orwells roman 1984 syntes det. Selvom mange politikere fra S og SF i både Borgerrepræsentationen i Københavns Kommune og på Christiansborg turnerede med en fortælling om, at en nedsættelse af den kommunale indkomstskat vil have konsekvenser for både velfærd og anlæg, så viser fakta, at det ganske enkelt er usandt.

Den simple historie er, at Københavns Kommune siden kommunesammenlægningen i 2007 har haft en stigning i likviditeten efter kassekreditreglen på 12 milliarder kroner. Det vil sige, at likviditeten er steget med næsten én milliard kroner om året over de seneste 15 år. Det er den direkte konsekvens af Corydons budgetlov, serviceløftet og anlægsloftet: København må nemlig ikke bruge pengene på velfærd.

Så medmindre der kommer en meget kraftig forværrelse af Københavns Kommunes økonomi over de kommende år, så vil den skatnedsættelse på 135 millioner, som blev besluttet i budgetforliget, alene betyde, at Københavns Kommune fremover vil spare lidt færre penge op, end man har gjort over de seneste mange år. Nemlig 1,245 milliarder til næste år i stedet for 1,375 milliarder, såfremt man holder indtægter og udgifter konstant.

”Så der er tale om kommunalt absurd teater, hvor politikerne på Frederiksberg kan lave skattestigninger, hvis politikerne i København laver skattelettelser. Og det absurde teater bunder i, at politikerne fra rød, blå og grøn blok ikke vil tage et opgør med budgetloven, serviceløftet og anlægsloftet.”

Hvis Københavns Kommune skulle bruge de 135 millioner fra skattelettelsen på bedre service, så ville det kræve, at andre kommuner tilsvarende sparede 130 millioner om året på deres servicebudgetter for at få kommunernes samlede budgetter til at passe under service- og anlægsrammerne.

Så der er tale om kommunalt absurd teater, hvor politikerne på Frederiksberg kan lave skattestigninger, hvis politikerne i København laver skattelettelser. Og det absurde teater bunder i, at politikerne fra rød, blå og grøn blok ikke vil tage et opgør med budgetloven, serviceløftet og anlægsloftet.

Derfor er budgetsamarbejdet mellem landets 98 kommuner igen i år kastet ud i en alvorlig krise, fordi en række kommuner fastholdt planlagte skattestigninger, selv om de dermed står til at udløse en samlet årlig sanktion på 425 millioner kroner, som på sigt fordeles ligeligt mellem alle kommuner. Hvis det ikke var så tragisk, så var det urkomisk. Pilen peger på alle 2520 kommunalpolitikere.

Hvis de virkelig ville være solidariske og var deres opgave voksen, så stod de skulder ved skulder sammen med medarbejdere, ledere og borgere om at få skrottet budgetloven og genindført det kommunale selvstyre. Men nej, de vil hellere lave budgetforlig, der fordeler krummerne fra finansministerens bord og overholder Corydons velfærdsødelæggende budgetlov, end løse de grundlæggende strukturelle kriser, den kommunale velfærd står midt i.

Jan Hoby,
næstformand for LFS

PAU ER BLEVET VOKSEN

Det er efterhånden 25 år siden, at 567 elever begyndte på det, der dengang hed PGU – pædagogisk grunduddannelse. Siden har hele 23.000 personer gennemført uddannelsen, der har skiftet navn til pædagogisk assistentuddannelse, og fredag den 9. september blev jubilæet fejret på Københavns Professionshøjskole.

Dagtilbudslederne ansætter i stigende grad de pædagogiske assistenter, viser tal fra Uddannelses- og Forskningsministeriets Datavarehus. I 2014 lå ledighedsprocenten på 25 procent for Københavns Professionshøjskoles dimittender 1-2 år efter endt uddannelse, mens tallet var faldet til 8,9 procent i 2019.

LFS VÆG-KALENDER 2023

LFS får hvert år fremstillet en vægkalender, som måler 70 gange 100 cm, og som er velegnet til at have hængende på væggen i institutionen.

Thomas Balle, som selv er medlem af LFS, har illustreret 2023-kalenderen, som bærer parolen 'Red velfærden – giv os ligeløn'.

Kalenderen kan hentes i LFS, Rosenvængets Allé 16, 2100 København Ø, af alle LFS-medlemmer.

SOCIAL KRITIK GÅR DIGITALT

Foreningen, som udgiver tidsskriftet Social Kritik, melder sig ind i mediernes digitale tidsalder. Det sker med en invitation til medlemmerne, som får mulighed for på bladets hjemmeside at engagere sig yderligere i den sociale debat. Formålet med forummets aktiviteter er at udbrede og løfte kvaliteten af den socialfaglige debat i Danmark. Social Kritik er omdrejningspunktet i forummets aktiviteter. Det blev stiftet som tidsskrift i 1988 og frem til 2020 udgivet af redaktør Benny Lihme, som døde pludseligt.

Siden har en ny bestyrelse og redaktionsgruppe relanceret tidsskriftet som medlemsblad. Social Kritik udkommer i trykt form tre gange årligt, men man kan nu vælge at blive online medlem, hvor man både får adgang til tidsskriftet og til det nye online debatunivers for 150 kroner om året. Se mere på socialkritik.dk

FØDSELSSKADER KAN GIVE ERSTATNING

”Du skal føde dit barn i smerte.” Det var den bibelske straf for, at Eva bed af æblet fra kundskabens træ. Og danske forsikringselskaber har frem til nutiden fulgt samme parole, idet kvinder ikke har kunnet få ulykkeserstatning, hvis de kom til skade under en fødsel, fordi fødsler ikke er ”pludselig hændelse, der forårsager personskade”.

Men tiderne har ændret sig, og det samme har forsikringsverdenen. Ankenævnet for Forsikring har i august 2022 afgjort to principielle sager, hvor Ankenævnet mener, at klagerne har været udsat for et ulykkestilfælde i forsikringsbetingelsernes forstand, og at de derfor skal have erstatning. I den ene sag havde klageren under fødslen fået en bristning af endetarmens eksterne lukkemuskel og havde efterfølgende fået konstateret skade i bækkenbunden. I den anden havde klageren gener i halebenet efter fødslen, idet halebenet var blevet udsat for et stort tryk under fødselens pressefase. Ankenævnet har udtalt, at man forventer, at afgørelserne vil danne præcedens, så fødende kvinder fremadrettet får bedre mulighed for at få dækket skader i forbindelse med fødsler.

”Fritidspædagogikkens styrke og potentiale ligger måske i dens modvillighed mod at gøre noget med børn, de ikke selv vil. I en samtid, hvor især unges trivsel er støt faldende, er der god grund til at skele til de sammenhænge, der ikke har fokus på at blive en bedre version af sig selv hele tiden.”

Citat: Sofie Sauzet, lektor på KP, i Information den 4. oktober 2022 om, hvordan fritidstilbuddene er presset på normeringer.

HOW'S WORK?

Har du mod på at lytte podcast på engelsk, og interesser du dig for, hvordan vores personlige psykologiske bagage spiller ind på relationerne på arbejdspladsen – så forsøg dig med Ester

Perels podcastserie 'How's work?'

Ester Perel er psykolog og hvert afsnit er en terapi-

session med hende og to kollegaer, virksomhedspartnere eller en leder og en medarbejder, som har noget, de skal have forberedt eller måske en potentiel konflikt, de skal have løst. Ester Perel er ligefrem, bramfri – og meget bevægende.

Podcasten kan hentes på Spotify, Apple Podcast og Google Podcast.

Det er et voksenpe- tiden vil tale om b

”Det er, som om barnets køn bliver tillagt alt for stor betydning, når man taler så meget om kønsidentitet. Vi vil allerhelst bare tale om børn,” siger pædagogerne Jeppe Røssell og Jacques Pignot, der begge arbejder i Sejlhusets udflytterdel i Lyngø.

Kønsidentitet, kagepersoner, juridisk køns-skifte og kønsneutrale pronominer.

Debatten om normkritik fylder i medierne, og den identitetspolitiske bølge fylder på uddannelsesinstitutionerne, herunder pædagoguddannelsen.

LFS Nyt tog på besøg i idylliske Lyngø, hvor 50 børn med tilhørende pædagogiske medarbejdere hver dag kommer kørende i bus fra Ørestaden.

Jeppe Røssell og Jacques Pignot, som begge er pædagoger i udflytteren, havde på forkant lovet at stille sig til rådighed for en samtale om, hvordan udflytterbørnehaven arbejder med tidens brændende emne.

”Men realiteten er, at spørgsmålet om køn faktisk ikke er noget, der rører sig hos børnene. Vi opfatter det ret meget som et voksenperspektiv, som vi egentlig ikke har lyst til at presse ned over hovedet på børnene,” siger de to pædagoger samstemmende.

Jeppe Røssell og Jacques Pignot, som er pædagoger i Sejlhusets udflytter i Lyngø, finder det lidt bekymrende, hvis voksne fører tidens store interesse for kønsidentitet over på børnene.

rspektiv, når man hele ørns kønsidentitet

Vi modarbejder stereotyper

De skelner begge tydeligt mellem det at diskutere kønsroller og så at diskutere kønsidentitet.

”Vi ser det som vores opgave at give både drenge og piger det størst mulige udfoldelsesrum,” siger Jacques Pignot, som har oplevet situationen, hvor en lille pige prøvede at invitere sig selv ind i en leg, hvor nogle drenge stod og savede, og hvor hun blev afvist med ordene ”Jamen, det kan piger da ikke”.

”Så er det helt naturligt for mig at gå i dialog med børnene og at forklare, at drenge og piger kan fuld-stændigt det samme, og at der fx er kvinder, der er tømrere. Jeg synes helt klart, at vi som pædagogiske medarbejdere skal modarbejde stereotyper – også hvad kønsroller angår,” siger Jacques Pignot.

Realiteten er, at spørgsmålet om køn faktisk ikke er noget, der rører sig hos børnene. Vi opfatter det ret meget som et voksenperspektiv, som vi egentlig ikke har lyst til at presse ned over hovedet på børnene

Kollegaen Jeppe Røssell er enig:

”Vi arbejder heller ikke med pige- og drengeskaktiviteter. Alle børn har de samme tilbud. Og vi taler slet ikke om pigegruppen eller drengegruppen som sådan. Hvis vi deler op, er det i den yngste gruppe, mellemgruppen eller storbørnsgruppen. Vi har fx lige haft vildmarksforløb for mellemgruppen,” fortæller Jeppe Røssell.

Vi følger børnenes spor

Jeppe Røssell tror faktisk, at man i store dele af den praktiske pædagogiske verden oplever det voldsomme fokus på børns kønsidentitet som en smule virkelighedsfjernt og akademisk.

”Det er rigtigt godt, at transkønnede mennesker får hjælp, og at det er blevet mindre tabubelagt. Men den store medieinteresse, der har været omkring transkønnede børn og voksne, er resulteret i, at man begynder at tale kønsidentitet, så snart man taler om kønsroller. Men det er altså for mig at se en sammenblanding af de forkerte ting, og det er ikke noget, vi bruger energi på, når vi taler om børnene. Vi taler om trivsel og relationer og udvikling – og så prøver vi i

”Jeg synes helt klart, at vi som pædagogiske medarbejdere skal modarbejde stereotyper – også hvad kønsroller angår,” siger Jacques Pignot.

- øvrigt at følge børnenes spor,” siger Jeppe Røssell, som har mødt forældre, der er meget ”woke”, det vil sige meget bevidste om og optagede af identitetspolitik.

”Jeg er stødt ind i det fænomen, at nogle forældre lægger rigtig meget vægt på, at deres børn endelig ikke må fremstå typiske for det køn, de er født ind i. Og der kan jeg da godt spørge mig selv, om det er børnenes eller forældrenes behov,” siger Jeppe Røssell.

Også Jacques Pignot finder det lidt bekymrende, hvis voksne fører tidens store interesse for kønsidentitet over på børnene.

Jeg kan godt synes, man lidt stjæler barndommen, hvis mindre børn skal forholde sig til, at der ikke bare er to køn, og at man kan være født i den ”forkerte” krop.

Jeg er stødt ind i det fænomen, at nogle forældre lægger rigtig meget vægt på, at deres børn endelig ikke må fremstå typiske for det køn, de er født ind i. Og der kan jeg da godt spørge mig selv, om det er børnenes eller forældrenes behov

”Jeg kan godt synes, man lidt stjæler barndommen, hvis mindre børn skal forholde sig til, at der ikke bare er to køn, og at man kan være født i den ”forkerte” krop. Og jeg kan bekymre mig for, hvad det betyder for pubertetsbørnene, som helt naturligt er usikre på deres identitet,” siger Jacques Pignot.

Prinsesser og superhelte

I udflytteren i Lyngø er der udklædningsstøj som i de fleste andre dagtilbud. Og de to pædagogers oplevelse er, at det i 99 procent af tilfældene er de små piger, der tager prinsessesetjet på, og når der kommer en lille superhelte til bussen om morgenen, er det i langt de fleste tilfælde små drenge, der har valgt Batman eller Supermandskostumet.

”Vælger at barn at gå mod strømmen, opmuntrer vi dem i det. Deres identitetsdannelse sker over mange år, og der er ingen tvivl om, at en meget stor del af den er konstrueret via de mønstre, de ser i deres familie og i de medier, de ser. Vi kan jo se, hvordan både tøj og tasker er præget af eksempelvis de børnefilm, der er populære. Vi forsøger at møde det enkelte barn, hvor det er, men vi kan ikke have en mission om at ændre den identitetsdannelse, som primært foregår i hjemmet. Men vi kan tilbyde os selv som ikke-stereotype rollemodeller. Og her i udflytteren kan det lige så godt være Jacques eller jeg, som laver perleplader eller syr, som det kan være en af vores kvindelige kollegaer, der hugger med økse og tænder bål,” siger Jeppe Røssell ●.

”Vi forsøger at møde det enkelte barn, hvor det er, men vi kan ikke have en mission om at ændre den identitetsdannelse, som primært foregår i hjemmet,” siger Jeppe Røssell.

Normkritik er meget mere end bare kønsidentitet

”Normkritik handler om, at alle børn skal opleve, at man kan være et rigtigt barn på mange forskellige måder,” siger Karen Liebing Madsen, som er lektor på pædagoguddannelsen i København.

Karen Liebing Madsen har sammen med to øvrige undervisere på pædagoguddannelsen udgivet bogen ’Normkritik i pædagogisk praksis’, og hun håber på at kunne bidrage til en bredere forståelse af, hvorfor hun og mange andre finder begrebet normkritik så centralt i forhold til pædagogfaget.

”Jeg kan ærgre mig over, at emnet i medierne bliver beskrevet som noget eksotisk, og som noget der kun handler om at nedbryde normer for køn,” siger Karen Liebing Madsen, der definerer begrebet langt bredere.

”Normkritik er en måde at gå til praksis på, hvor man prøver at identificere og sætte spørgsmålstegn ved normer, der er så snævre, at nogle børn - eller voksne for den sags skyld - føler sig ekskluderede eller begrænsede. Det gælder, uanset om vi taler om brune børn, handicappede børn eller børn, der ikke falder inden for snævre kønsstereotyper,” siger Karen Liebing Madsen, der derfor har svært ved at se det ekstreme eller odiøse i, at det normkritiske perspektiv hører til på pædagoguddannelsen.

”Det er slet ikke nyt inden for pædagogikken. Vi har siden 80’erne talt om forholdet mellem normalitet og afvigelse, og om den definitionsmagt, man som pædagog har i forhold til, hvor grænsen trækkes mellem dette.”

Hånd i hånd med faget

Hun medgiver, at hun sammen med mange andre yngre akademikere er meget optaget af de perspek-

Det er en grundlæggende værdi i pædagogfaget, at alle børn, unge og voksne skal være ligestillede i de sammenhænge, de er i. Og det går efter min mening hånd i hånd med normkritikken.

tiver, der er i normkritikken. Men hun understreger også, at det er fordi, det giver så utrolig god mening i forhold til pædagoguddannelsen.

”Det er en grundlæggende værdi i pædagogfaget, at alle børn, unge og voksne skal være ligestillede i de sammenhænge, de er i. Både når det gælder deres muligheder for udvikling og for deltagelse. Og det går efter min mening hånd i hånd med normkritikken.”

Hun oplever, at de studerende på pædagoguddannelsen typisk bliver meget optagede af emnet, når det bliver foldet ud på uddannelsen.

”Det skaber rigtig meget refleksion, når de bliver præsenteret for den forskningsbaserede viden om, hvordan vi også i samfundets institutioner kommer til at forskelsbehandle,” fortæller Karen Liebing Madsen.

Det er helt ubevidst

Nogle af de eksempler, der gør indtryk på de studerende, er de studier, der viser, at pædagogisk perso- ▶

- nale helt ubevidst kommunikerer forskelligt med drenge og piger.

”Der er en tydelig tendens til, at man fx trøster drenge i kortere tid og på andre måder, end man trøster piger. Man taler også mere med piger om deres følelser, hvis de fx har været i en konflikt. Det betyder at pigerne bliver sindssygt dygtige til at forstå følelser, og at de i højere grad end drenge får øvet deres empati og evne til konfliktløsning,” siger Karen Liebing Madsen.

Et andet eksempel er, at langt færre børn med anden etnisk baggrund end dansk får en ADHD-diagnose.

Der er en tydelig tendens til, at man fx trøster drenge i kortere tid og på andre måder, end man trøster piger.

”Der er simpelthen en større tilbøjelighed til at fortolke barnets adfærd som noget kulturelt eller opdragelsesmæssigt, hvis barnet kommer fra en anden kultur, end hvis barnet er født ind i en etnisk dansk familie,” siger lektoren.

Et rigtigt barn på mange måder

For Karen Liebing Madsen er normkritikken en metode til at identificere de situationer, hvor normalitetsbegreberne er så snævre, at nogle føler sig ekskluderede.

”Jeg oplever, at den normkritiske tilgang går hånd i hånd med både anerkendelse og inklusion. Alle børn skal kunne føle, at de gør det godt nok, som dem de er. Derfor skal vores normalitetsforventninger være meget brede: Man skal kunne være et rigtigt barn på mange

”De studerende på pædagoguddannelsen bliver typisk meget optagede af normkritik, når de via undervisningen bliver bevidste om, hvordan vi også i samfundets institutioner kommer til at forskelsbehandle på baggrund af normer,” fortæller lektor Karen Liebing Madsen.

måder – uanset hudfarve, krop, kønsidentitet og så videre. Det normkritiske perspektiv handler både om at give minoriteter følelsen af at være en anerkendt og betydningsfuld del af fællesskabet, men det handler også om at give alle et bredere spillerum for, hvordan man er, når man er rigtig. Man kan både være en rigtig pige, når man ikke gider lege med dukker - og når man leger med dukker,” siger Karen Liebing Madsen, der har mødt den fordom, at normkritik handler om at udskamme stereotype valg.

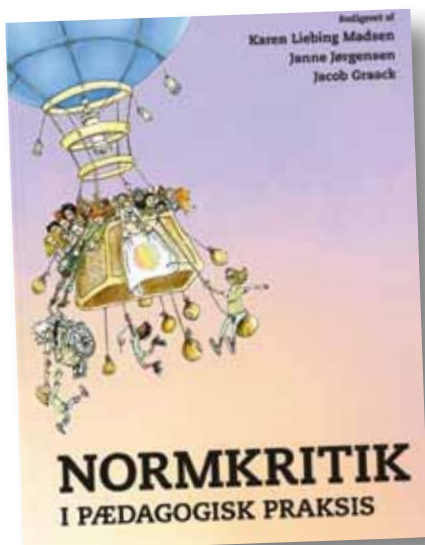
”Det er en misforståelse. Det handler om at gøre alle valg lige legitime for alle børn. Og det handler om, at vi skal arbejde med at være opmærksomme på vores egne forforståelser og adfærd, og det er helt ned i de små detaljer. Fx når det gælder vores reaktioner, mimik og tonefald. Børn vil jo typisk bare gerne leve op til det, der forventes, og de kan lugte på ti kilometers afstand, hvis de overskrider forventningerne til, hvad der forbindes med en ”rigtig” dreng. Som for eksempel hvis pædagoger griner, bemærker eller kommenterer det på en anderledes måde, når en dreng kommer i børnehave med balleskørt, end når pigerne gør det.”

Tror ikke på forvirring

Karen Liebing Madsen er ikke bekymret for, hvad det store samfundsfokus på kønsidentitet gør ved børn og unge.

Det er naturligvis en minoritet af børn, der er transkønnede, men de, der er, er i stor risiko for mistrivsel, og derfor har vi som pædagoger efter min mening et udvidet ansvar, når det handler om også denne minoritetsgruppe.

”Jeg hører ikke til den fløj, der mener, at vi påfører dem forvirring ved at vise, at man kan være til i verden på en anden måde end den stereotype. Tværtimod, tror jeg, at alt for mange børn gennem tiden har følt sig forvirrede, når forventningen altid er, at man identificerer sig som ét ud af to køn, og man ikke gør det. Det er naturligvis en minoritet af børn, der er transkønnede, men de, der er, er i stor risiko for mistrivsel, og derfor har vi som pædagoger efter min mening et udvidet ansvar, når det handler om også denne minoritetsgruppe. Jeg tænker selvfølgelig ikke, at børn skal pådømmes noget som helst. Hverken en non-binær kønsidentitet eller en der matcher to-kønssystemet. Men jeg tænker, at vi skal gøre os umage for, at alle valg opleves lige legitime for de børn, vi har,” siger Karen Liebing Madsen. ●

Normkritik i pædagogisk praksis

Karen Liebing Madsen er sammen med Janne Jørgensen og Jacob Graack, som også er undervisere på Københavns Professionshøjskole, redaktør af bogen 'Normkritik i pædagogisk praksis', som udkom tidligere i 2022.

Bogen indeholder bidrag fra undervisere, forskere og praktikere og er særligt rettet mod pædagogstuderende og pædagoger, og den gennemgår begreber som normer, normkritik, intersektionalisme, kategorisering, positionering og racialisering ud fra et pædagogisk perspektiv.

Formålet er, at læseren skal klædes på til at kunne identificere og udfordre de stereotype forestillinger og fortællinger, der knytter sig til både køn, race, seksualitet og handicap.

Bogen indeholder desuden kapitler, hvor praktikere beskriver deres erfaringer med at udvikle normkritiske miljøer i henholdsvis dagtilbud, på klubområdet og i arbejdet med udsatte unge.

A photograph of three children lying on their stomachs on a sandy beach. They are wearing casual clothing like t-shirts and shorts. The background shows the ocean with waves and a pier structure on the left side under a clear sky.

KRIBLE-KRABLE UNDERVISNING GIVER TIL LEG I NATUREN

Den integrerede institution Guldsmedens udflytterafdeling ligger tæt på stranden ved Klampenborg, men strande kan være forskellige. Nogle har sten, hvor andre har mest sand. Og på stranden ved Amager ligger et naturcenter, som året rundt slår dørene op for, at børnehaver og skoler kan lære om naturen.

NYE IDEER

Selvom det er efterår, kan det godt være varmt. Og indtil sneen kommer, laver børnene fra Guldsmeden engle i sandet i på Amager strand. På den måde bliver en tur på stranden også en sanselig oplevelse, hvor børnene kommer i kontakt med mange forskellige slags teksturer.

"Er der nogen, der ved, hvad vi skal i dag?"

Adam på fire rækker ivrigt hånden op, imens han udbryder: "Vi skal finde biller!"

Børnehavegruppen fra Guldsmeden har samlet sig i en rundkreds på gulvet hos Naturcenter Amager Strand. I dag skal de have krible-krable-undervisning.

"Insekter er rigtig gode til at gemme sig. Derfor kan det godt tage lidt tid at lede efter dem," siger naturvejleder Anna Kirstine Lausen.

Børnene lytter opmærksomt, og mange har gode bud på, hvor de forskellige dyr kan findes henne. Edderkoppen bor muligvis under en sten, sommerfuglen

opholder sig på en blomst såvel som i luften, og sneglene lever i krattet, hvor der er fugtigt.

Så er det tid til, at børnene selv skal i krig med at finde biller, larver og myg, og hvad der ellers gemmer sig blandt strandens planter. ●

● Et anderledes sted

Den Nørrebro-baserede institution har også en udflytterdel, som ligger tæt på en strand, men strande er jo ikke ens, og det er netop en af grundene til, at børnehaven i dag er taget til Amager Strandpark.

"Stranden ved os har nærmest ingen sten, så vi har besluttet, at vi i dag skal lære om dyr og samle forskellige sten ind og snakke om, hvor de kommer fra, og hvad man tidligere i menneskets historie brugte sten til," siger Signe Knörr, som er naturvejleder i Guldsmeden og har stået for at planlægge dagens udflugt til Amager Strandpark.

Gratis tilbud

Gennem Skoletjenesten kan dagtilbud booke gratis undervisningsaktiviteter hos Naturcenter Amager Strand. Selvom Guldsmeden har prioriteret at have deres

egen naturvejleder ansat, så er det stadig til stor gavn at komme ud et sted, hvor det er nogle andre, der formidler til børnene, er der enighed om blandt børnehavegruppens voksne.

"Det giver helt vildt meget inspiration at komme herud og opleve, hvordan de dygtige formidlere fortæller om stranden og dens dyr. Det giver nye idéer til, hvad vi selv kan lave med børnene, når vi kommer hjem," siger Signe Knörr.

Ansvar for naturinteressen

Signe Knörr er daginstitutionen Guldsmedens naturvejleder. Her har hun været ansat i et år. Hun arbejder fast i institutionens udflytterafdeling, så institutionens stuer på skift får glæde af hende. Det var personalegruppen, der med opbakning fra institutionens forældregruppe valgte at ansætte en naturvejleder i stedet for en ekstra medhjælper.

"Der var bred enighed om, at det var en rigtig god idé, og det har også i praksis vist sig at fungere rigtig godt.

Vi oplever, at naturinteressen og naturforståelsen er øget hos børnene, og så er det bare fedt at have en kollega, som kommer med nogle andre ideer og kompetencer til, hvordan man kan bruge omgivelserne i pædagogikken," siger pædagog Charlotte Thygesen.

Klar med kurv og dolk

Når Guldsmedens børnehaven ankommer til Klampenborg om morgenen, så står Signe Knörr klar med pakket taske. Ligesom det også er hende, der står for at planlægge ugens ude-program.

"Da jeg blev ansat som naturvejleder, satte jeg mig for, at institutionen skulle have "Det grønne spireflag". Grønne spirer er Friluftsrådets grønne mærkningsordning. Flaget kan der ansøges om, når institutionen intensivt har arbejdet med det pædagogiske pejlemærke natur, udeliv og science og har et ugentligt fokus på natur, miljø og bæredygtighed.

"Det betyder, at der er en række særlige kriterier, som vi skal leve op til samtidig med, at vi viser, at vi anerkender vigtigheden af at få børnene ud i naturen," siger Signe Knörr. ●

Signe Knörr er naturvejleder i Guldsmeden. Hun står for at planlægge forskellige ude-forløb. I dag skal børnene lære om sten på Amager Strand, inden de skal have Krible-Krable forløb. Børnene lærer, hvad forskellige sten hedder, og hvad man brugte dem til i fortiden.

Skoletjenesten

Naturcenter Amager Strand er en del af Skoletjenesten. I øjeblikket er der en række forløb, som dagtilbud kan bruge. Man kan komme på fuglejagt, hvor man lærer om de fugle, der findes på Amager Strand, man kan få et forløb om smådyr på lavt vand og et forløb om vind.

Sidste skoleår lagde 3506 dagtilbudsbørn vejen forbi Naturcenter Amager Strand.

Skoletjenesten laver også forløb til dagtilbud på museer og kulturinstitutioner.

Man kan se flere forløb på skoletjenesten.dk, hvor forløbene også skal bestilles. Bestil tid minimum en uge i forvejen og gerne før, da populære forløb kan være optaget et stykke tid i forvejen. Forløbene er gratis for dagtilbud i København og Frederiksberg kommune.

Charlotte Thygesen har været pædagog i Guldsmeden i fem år. "Noget af det absolut bedste jeg ved at være på tur med børnene er, at der ikke er nogen bagkant. Børnene får lov til at undersøge de ting, som de finder, og der er højt til himlen.

Kalksten, flintesten, granit. Børnene har lært om strandens sten. Nu bliver de dekorerede, så de er klar til fest i børnehaven. Stunden fungerer også som en hvilestund, inden børnene skal på jagt efter kryb.

Børnene bliver også udstyret med hvert sit plasticrør. Plasticrørene gør det muligt at suge biller, larver, fluer og edderkopper op, og en prop sikrer at krybet ikke havner i munden.

🕒 Kys en regnorm

Og der er faktisk rigtig god mening i at få børnene ud i naturen. Det fortæller Jes Aagaard, som er naturvejleder hos Naturstyrelsen.

”Argumenterne for at tage børn med ud i naturen står i kø. Forskningen viser, at børn, der er vant til at færdes i naturen og bruger naturen som udviklingsrum er bedre motorisk, sprogligt, de er mere nysgerrige, og så har de et større ordforråd.

En undersøgelse fra Danmarks Naturfredningsforening fra 2021 viser, at hvert fjerde barn i alderen fem-12 år aldrig har set almindelige arter som en krabbe, en hare eller et egern i naturen, mens kun lidt over halvdelen af børnene har set pindsvin i det fri, kigget på stjernehimlen eller bygget en hule i naturen.

”Der er mange børn, der ikke har oplevelser med naturen, og det kommer til at præge deres naturforståelse resten af deres liv. Vi har en presset natur, og hvis vi vil holde fast i det, vi har, så er vi nødt til at have en omsorg for den. Det er vigtigt, at institutionerne understøtter, at børnene får et naturligt forhold til naturen, der udvikler deres nysgerrighed og omsorg,” siger Jes Aagaard. ●

Andre naturoplevelser i København

Københavns Kommune har sine helt egne tilbud til børn og unge. Det er 'Afdelingen for Bæredygtig Udvikling', som formidler natur, miljø, klima, science, byudvikling, STEM og FN's verdensmål til byens børn og unge i alderen 0 - 18 år. Afdelingen for Bæredygtig Udvikling består af en række natur- og miljøskoler, projekter og andre primært natur- og miljøfaglige læringstilbud.

Her er der tilbud om guidede oplevelser i naturen for børnegruppen, besøg hjemme i institutionen, mulighed for at blive del af natur- og miljøprojekter og meget mere. Læs mere på www.groen.kk.dk/

Hver en sten skal vendes for at finde insekterne, som gemmer sig godt i blæsevejret. Insekterne bliver samlet ind i spande, før de bagefter skal undersøges under mikroskop. Børnene er inden blevet undervist i, hvor dyrene kan lide at leve.

Bliver børn hyperaktive af sukker?

**SANDT
ELLER
FALSK**
?

Får slik, chokolade, kage og sodavand børn til at drøne rundt eller tale uafbrudt? Det er en gængs fortælling, at sukker gør børn hyperaktive. Men det er faktisk en myte.

”Mange forældre oplever, at deres børn bliver hyperaktive i situationer, hvor de har spist sukker. Men forskningen tyder ikke på, at det er sukkeret i sig selv, der gør børnene hyperaktive,” siger Christian Mølgaard, læge og professor i børneernæring ved Københavns Universitet.

Fødevarestyrelsen udgav tilbage i 2009 rapporten ’Kostens betydning for læring og adfærd hos børn’. Her gennemgår forskerne bag rapporten den videnskabelige litteratur om sukkers indflydelse på børns hyperaktivitet.

Børn får typisk sukker i situationer, hvor de i forvejen er aktive og glade, og forskningen viser, at nogle forældre holder et særligt skarpt øje mod børnene, hvis de ved, at de har fået sukker.

”Man har lavet forsøg, hvor man sagde til forældrene, at børnene har fået en stor dosis sukker, selvom det ikke passede, og i de situationer vurderede forældrene børnene til at være mere hyperaktive, selvom børnene altså ikke havde fået sukker. Informationen om at børn havde fået sukker, gjorde faktisk forældrene mere kontrollerende,” siger Christian Mølgaard.

Selvom sukker i sig selv ikke gør børn hyperaktive, er der stadig masser af grunde til at holde mængden af sukker på et minimum, understreger Christian Mølgaard, der er professor i børns ernæring.

”Sukker kan give risiko for fedme, og det kan give huller i tænderne. Det kan også gøre, at man ikke får vitaminer nok, fordi man spiser sig mæt uden at få vigtige næringsstoffer. Så man bør holde tilsat sukker på et minimum”. ●

Man kan have viden, som man troede, var helt rigtig, men som i virkeligheden viser sig at være noget værre vrøvl. Myter udtrykker forestillinger om, hvorfor verden ser ud, som den gør, og hvad der er rigtigt, og hvad der er forkert. Hvis du har en myte, som du vil have, at vi undersøger, så send en mail til lfs@lfsnyt.dk.

LFS har knap 12.000 medlemmer, som alle arbejder med pædagogik i den ene eller anden form. Du kan i denne serie møde en række LFS'ere og læse om, hvordan de havnede i netop deres job.

MEDLEMSPORTRÆT

Har du en kollega, som du synes, vi skal portrættere, eller har du selv en historie at fortælle, så kontakt redaktionen på lf snyt@lfs.dk.

JEG HAR HEL ET GRAN AF

"Min farmor var en ekstremt vigtig person i mit liv. Hun var røvelkommunist, og hun flaskede mig op med beretninger om modstandsbevægelsen og om arbejderbevægelse og klassekamp. Der var i det hele taget nogle stærke værdier omkring retfærdighed og solidaritet i mit barndomshjem."

"Mine forældre blev skilt, da jeg var fem – seks år, og min mor fandt en ny mand, som viste sig at være total sociopat og voldelig over for både min mor og mig. Hun var en kærlig og omsorgsfuld mor, der gjorde sit bedste for at skjærme mig og mine søskende, men det betød alligevel, at jeg oftest foretrak at være ude og lege med de andre børn i området. Vi boede i Gadevang i Taastrup, og jeg husker det som en ret fri barndom med hjemmelavede huler og leg uden voksne. Jeg tror, jeg kendte samtlige børn på min egen alder plus/minus fem år. I teenageårene skiftede det hele lidt karakter, og der opstod grupperinger, som der var konflikter imellem. Der var indvandrerdrengene, og der var de racistiske drenge. Det lykkedes mig på en eller anden måde at svæve lidt over vandene. Jeg følte mig mest hjemme hos indvandrerdrengene, men det var de småracistiske drenge, der lovede, at de ville smadre min stedfar, hvis han blev ved med at tæve mig. Det hjalp, da han fik det at vide. Jeg blev til lidt af en gadedreng i de år og udviklede i det hele taget et ret hårdt image og havde ret svært ved at koncentrere mig om at gå i skole."

"Jeg blev smidt ud af tre efterskoler. Jeg var rygende rød og aktivistisk, og på en eller anden måde kom jeg altid til at stå i spidsen for et eller andet elevoprør, eller også tog jeg alle konflikterne på vegne af de andre elever. Der var rimelig meget gang i mig. Det har fulgt mig gennem hele livet, at jeg gerne løber foran og kaster mig ind i kampen for en god sag. Jeg har altid stillet min røv i klaskehøjde. Men med alderen er jeg nok blevet lidt bedre til at moderere mig."

"Jeg prøvede mig lidt frem inden for uddannelsessystemet uden helt at falde til ro i noget. På et tidspunkt gik jeg på Niels Brock, hvor jeg fik nogle ret farverige venner, der blandt meget andet skaffede mig job i en rygerklub. Faktisk har jeg gennem hele min ungdom kendt enormt mange mennesker, som har levet på kanten af loven – eller helt uden for den. Men det er lykkedes mig at undgå at blive filtret ind i noget rigtigt problematisk. Måske fordi jeg ikke har et gran af vold i mig; der var rigeligt i mit barndomshjem."

"Jeg blev pædagogmedhjælper som 21-årig og har været i den pædagogiske verden lige siden. Jeg opdagede rollespil gennem et barn i institutionen, og det åbnede en ny verden op for mig. Jeg begyndte at lave frivilligt arbejde med rollespil, og jeg sprang ud

DIGVIS IKKE VOLD I MIG

som den nörd, jeg nok i virkeligheden altid har været, der mest af alt er vild med de gode fortællinger. I 2009 mødte jeg Bent på min arbejdsplads Bryggehuset, som engang var integreret børnehaven og fritidsinstitution, og Bent fik enorm betydning for mit liv. Vi udviklede live rollespil sammen, og han introducerede mig til filosofi, klassisk musik og billedkunst, og det er hans fortjeneste, at jeg i dag arbejder med kunst i min praksis på mange planer.”

”Jeg har været sammen med min nuværende partner i 20 år. Da vi mødte hinanden, havde vi vilde venner og vilde byture. Men på et tidspunkt blev vi trætte af at feste igennem, og for seks år siden skete det helt afgørende skift. Vi har dannet en regnbuefamilie og er blevet forældre til en lille dreng. Jeg ville have forsvoret, at jeg skulle have børn, for jeg er vokset op i virkeligt homofobiske miljøer, og jeg ville ikke udsætte et barn for at blive drillet med at have to fædre. Men i dag er det jo nærmest blevet moderne at være homoseksuel. Jeg har faktisk stadig lidt svært ved at forstå det, men det er dejligt. Og vi er altså fædre til en dejlig dreng, som vi har halvdelen af tiden, og vi bor fire opgange fra hans mor.”

”Jeg er næsten færdig med merituddannelsen til pædagog. Jeg er glad for at arbejde med børn, og jeg er glad for at organisere, og på et eller andet tidspunkt er min ambition at prøve at være leder for at forsøge at udfolde mine visioner om det gode børneliv. Jeg er også aktiv i LFS, og jeg har en gammel kærlighed til arbejderbevægelsen. Jeg har arvet min fars Arbejdersangbog, som betyder meget for mig, og den er én stor samling af fantastiske fortællinger om nogle af de vigtigste begivenheder og personer i vores fælles historie.”

Navn: Thomas Seider

Beskæftigelse: Meritpædagogstuderende, ansat ved fritidsinstitutionen ved Peder Lykke Skolen

Alder: 40 år

Bonusinfo: Er vild med alt nørdet, der handler om gode historier: Rollespil, tegneserier, Tolkien osv. Er lige blevet næstformand for bestyrelsen for Copenhagen Comics, som er Danmarks største tegneseriefestival. Har gennem 12 år regelmæssigt mødtes og spillet bordrollespil (Dungeons and Dragons) med den samme vennegruppe – har til gengæld ikke længere tid og overskud til at rende rundt ude i skoven med kappe og sværd. Er fagligt aktiv i LFS.

Kampvalg og klapsalve

Det er med stolt, rødt og blødt hjerte, jeg byder velkommen til denne generalforsamling, der bliver min sidste som formand for almenområdet, sagde en tydeligt berørt Kirsten Gunvor Løth, da hun indledte almenområdet generalforsamling onsdag den 21. september.

Der var lutter klapsalver og opbakning til bestyrelsens mundtlige beretning samt til udkastet til fremtidigt arbejde, som flere roste for både at have et overordnet fagpolitisk perspektiv og et stærkt fokus på klemte medlemsgrupper samt på medlemsdemokratiet i LFS.

Klapsalverne blev ekstra intense, da forsamlingen med stående ovationer takkede Kirsten Gunvor Løth for indsatsen som formand. Hun forlader posten, fordi hun stiller op til posten som formand for hele LFS ved repræsentantskabsmødet i november.

Kirsten Gunvor Løth sendte medlemsdemokratiet et par ekstra ord fra talerstolen ved at fremhæve almenbestyrelsens initiativ med støtte til arbejdspladsklubber som sit hjerte barn, og hun brugte lejligheden til at rose de medlemmer, som er aktive i faggruppeudvalgene.

"Medlemsdemokratiet er kernen i, at LFS lykkes," sagde Kirsten Gunvor Løth.

Klimaks

Aftenens forventelige klimaks var valget af ny formand for almenområdet.

Der var tre kandidater på banen, Martin Kragballe A. Rasmussen, Michael Monberg og Patrik Leth, og de fik alle tre mulighed for at præsentere sig fra talerstolen.

Martin Kragballe A. Rasmussen, der kommer fra en stilling som pædagogisk leder, lovede, at han som formand vil gå til kamp for bedre løn og bedre arbejdsvilkår – og at han vil arbejde for, at der bliver lyttet mere til medarbejderne ude i institutionerne frem for alle jakkesættene og konsulenterne.

"Vi skal have power og stolthed tilbage i vores fag. For vi brænder alle sammen for det," som han sagde.

Michael Monberg, der i dag arbejder som fællestillidsrepræsentant, nævnte især behovet for at sætte skub på organiseringsindsatsen i København og på at videreføre bestyrelsens høje aktivitetsniveau.

"Hvis vi fortsat har en nedadgående medlemskurve, gør vi os alt for svage i en konfliktsituation," sagde Michael Monberg, mens Patrik Leth blot valgte at lave en kort præsentation af sig selv som helt ny aktiv i LFS.

Lang aften med talgymnastik

Det blev Martin Kragballe A. Rasmussen, der løb af med sejren, og han var lidt overvældet, da stemmerne var talt op.

Arbejdermuseets festsal var en stemningsfuld ramme omkring generalforsamlingen, der bød på mere end 120 stemmeberettigede LFS'ere.

Dirigentparret, Bente Zingenberg og Lisbeth Schmidt, referent Marianne Heinkov og afgående formand Kirsten Gunvor Løth var på hårdt arbejde med at styre lange navnelister og afstemninger.

r

”Men det er den vej, jeg har drømt om at gå, og det er helt vildt dejligt, at jeg har fået opbakning til det,” sagde Martin Kragballe A. Rasmussen efter valget.

Det blev en lang aften, da der også var kampvalg til almenbestyrelsen, hvorefter almenrådets 43 pladser til repræsentantskabet samt en række øvrige tillidsposter skulle besættes. Men et koncentreret dirigentpar samt stemmeudvalg fik til sidst talgymnastikken til at gå op, så de trætte generalforsamlingsdeltagere kunne blive lukket ud i den kølige septemberaften. ●

Se den nye bestyrelse på
www.lfs.dk/1844

Ny formand for almenområdet,
Martin Kragballe A. Rasmussen.

Kirsten Gunvor Løth blev
hyllet med stående
ovationer.

DAGPLEJEMRÅDETS GENERALFORSAMLING 2022

Genvalg, engagement og masser af strikketøj

”Åh gudskelov” lød det fra et af bordene, da kasserer Elizabeth Thynov meddelte, at hun genopstillede til posten som kasserer i dagplejeområdets bestyrelse.

Det humoristiske udbrud blev efterfulgt af latter fra hele sal A, og det var ikke den eneste gang, forsamlingen morede sig under generalforsamlingen, som generelt udfoldede sig i en lattermild og positiv atmosfære.

Der var dog også alvor på dagsordenen: Områdeformand Majbritt Kronbøl fortalte i sin beretning om de store rekrutteringsproblemer på området, som ikke lettes af, at en række kommuner nærmest per automatik tager dagplejen med i de årlige sparekataloger, samt af den tendens til regeltyranni i forhold til dagplejens hverdag, som LFS i den forløbne periode har været aktive i forhold til at sætte fokus på.

Majbritt Kronbøl understregede også, at man allerede nu er ved at varme op til overenskomstforhandlingerne i 2024, hvor der meget gerne skal laves en

bæredygtig overenskomst med KL, idet forhandlingerne nærmest kuldsjlede i 2021.

Halvdelen tager på REP

Der var genvalg over hele linjen til formand Majbritt Kronbøl og til bestyrelsen, som endda blev udvidet med et nyt medlem på en af de to bestyrelsespladser, som er reserveret til dagplejepædagoger, nemlig Dorthe Fahlén fra dagplejen på Frederiksberg.

Fanebærerposten er traditionelt svær at få besat på dagplejeområdet, idet fanen kan være tung og svær at styre, hvis det blæser 1. maj. Modige Dagmar Missmahl fra dagplejen i Ballerup påtog sig dog hvervet med løfte om hjælp og

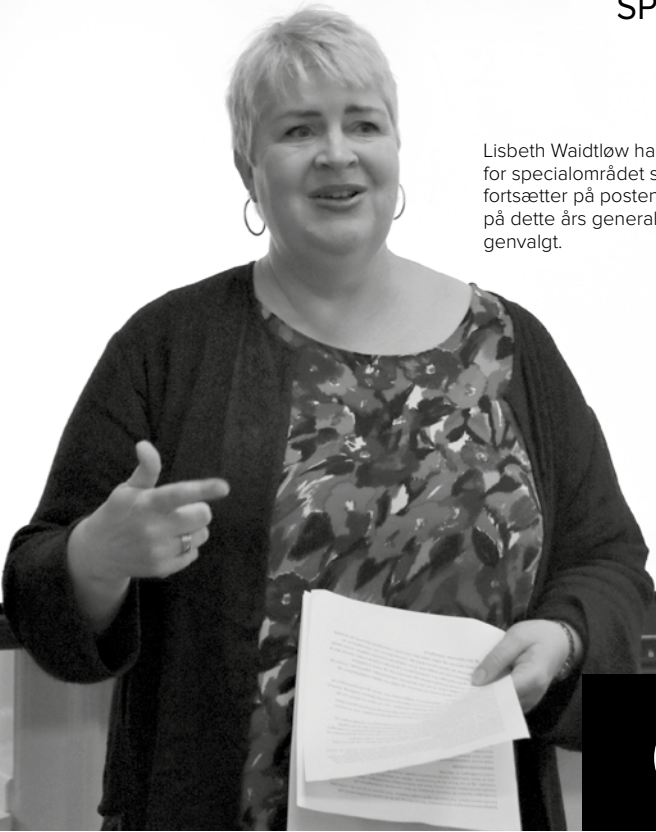
støtte fra kollegerne, hvis det kneb.

En pæn stor andel af de ca. 40 tilmeldte dagplejere og dagplejepædagoger var parate til at lægge endnu mere engagement i LFS, idet de meldte sig som delegerede til repræsentantskabsmødet i november. Repræsentantskabsmødet 2022 skiller sig ud, fordi der skal vælges ny formand for hele LFS samt ny kasserer, idet både formand Britt Petersen og Pia Borggaard Ludvigsen går på pension. Dagplejeområdet har 20 delegeretpladser, og de blev alle besat plus suppleanter. ●

Du kan se, hvem der sidder i bestyrelsen, på www.lfs.dk/ 12474

Der var genvalg til formand Majbritt Kronbøl og til hele bestyrelsen, som endda blev udvidet med et nyt medlem.

SPECIALOMRÅDETS GENERALFORSAMLING 2022

Lisbeth Waidtløw har været formand for specialområdet siden 2010. Hun fortsætter på posten efter, at hun på dette års generalforsamling blev genvalgt.

Genvalg og faglige diskussioner

Der var masser af god debat og valg til både bestyrelsen, hovedbestyrelsen og repræsentantskabsmødet på specialområdets generalforsamling.

Festsalen hos LFS i Rosenvængets Allé var godt fyldt op, da specialområdet mandag d. 26. september inviterede til generalforsamling.

"Godaften og velkommen, jeg er so far formand for specialområdet, jeg er jo på valg," sagde Lisbeth Waidtløw til de fremmødte.

Lige netop valg var i stor stil på dagsordenen på dette års generalforsamling, da der udover de forskellige bestyrelser og sædvanlige poster også skulle vælges delegerede til repræsentantskabsmødet. Men inden aftenen kom så vidt, skulle der både fremlægges beretning, diskuteres fremtidigt arbejde og gennemgås budget.

Intet faggruppeudvalg

Corona har præget tiden siden seneste generalforsamling, og en anden forskel har også været, at specialområdet ikke har haft nogle fungerende faggruppe-

udvalg. Tidligere har der både været et faggruppeudvalg på handicapområdet og indenfor psykiatrien.

"Jeg tror, det er et udtryk for, at folk er hårdt spændt for ude på arbejdspladserne," sagde Lisbeth Waidtløw, da hun fremlagde bestyrelsens beretning.

Nyt initiativ

Et nyt initiativ - og en ny post på budgettet for specialområdet - er såkaldte arbejdspladsklubber. Der var på generalforsamlingen tid til gruppearbejde, hvor de fremmødte inspirerede hinanden til, hvordan man på arbejdspladsen kan bruge de budgetterede 150 kr. pr. medlem til at lave faglige arrangementer, der både kan styrke det faglige såvel som det sociale. Der blev foreslået både caféture, oplæg for kollegaerne og fælles ture til foredrag. Arbejdspladsklubber har både været prøvet af på almenområdet

og for dagplejens medlemmer med stor succes.

Genvalg til formanden

Lisbeth Waidtløw blev genvalgt som formand for specialområdet. Og der var rift om pladserne til bestyrelsen, som kom op på sine maksimale antal medlemmer, da 15 blev valgt. Lidt trægere gik det med at vælge delegerede til det historiske repræsentantskabsmøde i LFS, hvor der blandt andet skal vælges ny formand for hele LFS. Med opmuntring fra de mere garvede repræsentantskabsdeltagere lykkedes det dog at komme i hus med alle delegerede på nær en. Aftenen sluttede med klapsalver, og flere blev for at drikke en fejnings øl eller sodavand. ●

Se hele den nyvalgte bestyrelse på www.lfs.dk/4041

MERE TIL DE SÆRLIGE BØRN

Børn med særlige behov blev ekstra synlige i den nye budgetaftale for Københavns Kommune.

Der er i alt afsat 264 millioner kroner til målgruppen. Budgetaftalen sikrer 180 millioner kroner til anlæg, herunder til flere specialpladser på nuværende skoler samt til en ny specialskole med 120 pladser ved Ørestad Boulevard. Børne- og Ungdomsudvalget har i 2022 været nødt til at vedtage besparelser for 32,6 mio. kr. for at dække det stigende forbrug af specialundervisning. Med budgetaftalen kan de besparelser rulles tilbage for de kommende år.

Også sundhedsplejen er blevet særligt tilgodeset med budgetaftalen. Otte partier på rådhuset er blevet enige om at styrke sundhedsplejen og den tidlige indsats på børneområdet med 42 millioner kroner over de næste fire år. Midlerne er afsat til at hjælpe udsatte børnefamilier og udvide eksisterende indsatser til alle familier i barnets første 1.000 dage. Udover styrket sundhedspleje og tidlig indsats i barnets første 1000 dage er der også afsat 9,2 mio. kr. i 2023-2026 til at videreføre en indsats for småbørnsfamilier i udsatte positioner og 0,6 mio. kr. i 2023 til at videreføre projektet Ung Mor på Vej.

MERE MIS-TRIVSEL MED TIDLIG SFO

Bøn i O. klasse trives bedre, hvis de venter med at overgå til skolen i august, end hvis de begynder i skolefritidsordningen i foråret. Det viser en undersøgelse fra VIVE, som dog ikke har fundet statistisk sikre tegn på, at den tidlige skolestartsmodel også påvirker børns selvtillid, skoletilfredshed, fravær eller sproglige færdigheder i O. klasse.

Undersøgelsen viser, at børn på seks år eller ældre ved skolestart påvirkes lidt mindre negativt af overgang til førskole end børn, som er yngre end seks år.

Hvor meget betaler du for forsikring?

Jeg sparede penge ved at skifte til TJM Forsikring. Kan du også spare ved at skifte?

TRIO-INDKALD UGE 45: **FÅ STYR PÅ HVERDAGEN**

TRIO-møderne i uge 45 kommer til at handle om, hvordan I lokalt kan arbejde med at holde en hånd under både fagligheden og arbejdsfællesskabet i en tid, hvor rekrutterings- og fastholdelseskrisen presser begge dele.

I LFS fortæller alle vores erfaringer os, at der skal struktur til. God struktur – som er udviklet af medarbejderne.

Kom og hør om den konkrete STRUKTUR-KUR, som LFS har udviklet og tilrettet i tæt samarbejde med deltagende institutioner i København og sammen med Børne- og Ungdomsforvaltningen.

- Et bæredygtigt arbejdsfællesskab med en fair fordelingsbalance kræver mere end et godt grundskema.
- En organisation med en høj fælles faglighed som sidder i væggene, kræver mere end selv den bedste kompetencepakke.

Vært på formiddagene er næstformand Jan Hoby, som vil give helt konkrete bud på løsninger og værktøjer, som I kan tage med hjem og arbejde videre med. Undervejs vil der også være flere "arbejds-sessioner" for egen TRIO.

Hvem er inviteret?

Alle TRIO'er i kommunale og selvejende institutioner fra Børne- og Ungdomsforvaltningen, Socialforvaltningen, Frederiksberg samt dagplejen i de storkøbenhavnske kommuner er velkomne.

Skal man være medlem?

Man behøver ikke at være medlem af LFS for at deltage. Man skal blot sidde i TRIO som enten tillidsrepræsentant, arbejdsmiljørepræsentant eller leder.

Hvor og hvornår?

TRIO-møderne foregår på Biblioteket på Rentemestervej 76, 2400 København. Tidspunktet er alle formiddage fra 9 til 12 i uge 45. Alle dage har samme program, så hvis man er forhindret i at deltage på jeres "vejledende område-ugedag" (gælder kun TRIO'erne i Børne- og Ungdomsforvaltningen), er I velkomne en anden ugedag.

Er du i tvivl?

Spørgsmål kan rettes til Jan Hoby på jaho@foa.dk

Mangler du et eller flere adgangsgivende fag, kan du måske starte på

Det har aldrig været nemmere for erfarne pædagogmedhjælpere at få tilbudt en merituddannelse til pædagog. Men nogle snubler over den forhindring, at de mangler et eller flere adgangsgivende fag. Nu har KVUC skabt et deltidsforløb, hvor man kan gøre sig klar til meritpædagoguddannelsen, mens man er i arbejde.

København mangler pædagoger og finansierer derfor gerne meritpædagoguddannelser til erfarne og dygtige pædagogmedhjælpere, der gerne vil have papir på deres kompetencer.

Men for en række af de eftertragtede kandidater til merituddannelsen er der én stor forhindring: De opfylder ikke adgangskravene. Der kræves nemlig fire fag på gymnasialt niveau: Dansk (A), Engelsk (B), Psykologi (C) og Samfundsfag (C).

Man kan allerede i dag tage den såkaldte "pædagogpakke" på HF, hvor man tager de fire fag på et år.

Men nu har KVUC, som er Københavns største voksenuddannelsescenter, skabt en pædagogpakke, som man kan tage, mens man arbejder ved siden af.

"Den helt indlysende fordel er, at man ikke skal tage et år ud af kalenderen, hvor man skal leve på en SU. De fleste oplagte kandidater er jo voksne og har måske familie og børn," siger Anita Lindquist, som er rektor på KVUC.

Alle er pædagogmedhjælpere

Deltidsforløbet for pædagogmedhjælpere er tilrettelagt, så man

modtager fysisk undervisning én dag om ugen. Dette kræver altså samarbejde fra arbejdspladsen. De øvrige fem ugentlige undervisningstimer foregår online. Dertil kommer læsning og opgaveskrivning.

"Hvis man mangler alle fire fag, tager det to år. Hvis man fx kun mangler et fag, kan man typisk færdiggøre sin pædagogpakke på et halvt år," siger Anita Lindquist, som peger på, at alle fag i deltidspædagogpakken er tilrettelagt, så de giver mest mulig mening for kommende pædagoger.

"Vi ser for os, at det kan blive et virkeligt spændende studiemiljø, fordi alle deltagere er voksne og har den samme baggrund som pædagogmedhjælpere. Undervisningen kommer i vidt omfang til at tage udgangspunkt i praksis, og vores erfaring er, at voksne, der kommer tilbage på skolebænken, kan bruge deres erfaring og ballast på en virkelig god måde," siger Anita Lindquist.

Ordblind eller skoletræt

KVUC er helt bevidst om, at nogle pædagogmedhjælpere har afholdt sig fra at tage pædagoguddannelsen, fordi de har dårlige erfaringer med sig fra deres skoletid.

"Vi har på KVUC mange studerende, som har haft afbrudte skoleforløb. Nogle har bare ikke trives i skolen, andre lider eksempelvis af ordblindhed, som aldrig

ler flere fag for at merituddannelsen?

"Vi er vant til studerende, som har været langt væk fra uddannelsessystemet. Fordelen ved KVUC er, at det er et studiemiljø med stor diversitet," siger Anita Lindquist, som er rektor for KVUC, som er Københavns største voksenundervisningscenter, og som ligger centralt i Vognmagergade i Indre By.

er blevet opdaget, og det har gjort deres skolegang til en serie af nederlag," siger Anita Lindquist.

KVUC screener derfor alle nye elever for ordblindhed og tilbyder hjælpemidler, hvis det er tilfældet.

"Vi oplever gang på gang, at det er livsforandrende at få at vide, at det var det, der er galt, og at få de rigtige hjælpemidler. Så det er ikke nogen forhindring for at tage en uddannelse," siger Anita Lindquist, som også oplever, at dårlige

skoleoplevelser kan erstattes af bedre, når man tager uddannelse i voksenalderen.

"Vi er vant til at undervise folk, der har været væk fra uddannelsessystemet i mange år, så det skal man ikke lade sig skræmme af. Vores erfaring er, at folk opdager, at det ikke er nær så slemt at gå i skole, som de huskede det – erhvervs-erfaring og modenhed gør en kæmpe forskel." ●

Pædagogpakken har fire fag

Du skal have fire adgangsgivende fag på gymnasialt/HF niveau for at blive optaget på pædagoguddannelsen, nemlig Dansk A, Engelsk B, Psykologi C og Samfundsfag C.

Det gælder, uanset om det er den ordinære pædagoguddannelse, eller om det er meritpædagoguddannelsen, som tager lidt kortere tid, og som du kan tage, hvis du har to års erhvervs erfaring fra det pædagogiske felt. Du kan ofte få din merituddannelse finansieret af din kommune. Spørg din leder eller i LFS.

De fire fag udbydes som en samlet "pædagogpakke".

Du kan tage pædagogpakken på to måder:

- Fuldtidsforløb på et år, hvor du går på et fast hold med ca. 24 timers undervisning om ugen.
- Deltidsforløb på to år, hvor du skal møde ind én dag om ugen, og hvor den øvrige undervisning foregår hhv. online og med hjemmearbejde.

Rådgivning og hjælp

Har du spørgsmål til en af pædagogpakkerne, eller er du interesseret, men i tvivl om det er noget for dig, kan du få råd og vejledning hos vejlederne i KVUC's HF Vejledning. Ring på tlf. 82 32 66 07, skriv en e-mail til hf@kvuc.dk eller book en tid til vejledning på kvuc.dk.

OM PÆDAGOGERS OG BØRNS MODST

Pædagogisk arbejde er relationsarbejde. Det handler altså om mødet mellem mennesker, barn til barn, barn til voksen – med alle de forskellige behov, ønsker og forudsætninger mennesker har.

Det er et stort ansvar og kræver en høj etisk standard at have ansvaret for andre menneskers børn.

I en travl hverdag med mange børn til få voksne sættes disse dyder under pres. Vi kommer alle til indimellem at fejle, til at snuble over forkortede opfattelser af hinanden. Moraliserende vurderinger og tillagte motiver, som vi ikke får clearet, inden en ny opgave melder sig.

Pædagogisk arbejde er kendetegnet ved handletvang. Det er karakteristisk, at arbejdet foregår her-og-nu. Vi kan ikke vente med at handle, og mange handlinger/opgaver skal løses på samme tid. Disse vilkår gør det nærvædt umuligt ikke at fejle, ikke at reagere impulsivt og uhensigtsmæssigt. Når vi fejler, mærker vi det ofte selv. Det sætter sig som dårlig samvittighed og ender i værste fald med, at vi brænder ud eller går ned med stress. Andre gange er situationen så kompleks, at vi ikke kan løse den alene – og slet ikke nu-og-here.

Omvendt er faget også kendetegnet ved en stor grad af frihed til at handle. Til at lave det med børnene, vi selv godt kan lide.

Sammenfattende kan man sige, at det pædagogiske arbejde kræver:

- At vi påtager os et personligt ansvar – udspændt mellem nødvendighed og frihed.
- At vi tager personlige ansvarlige skøn – og selvkritisk handlen – i nuet.

Pædagogisk arbejde er holdarbejde – udført af den enkelte.

Disse daglige personlige, individuelle handlinger og skøn kræver sparring. Jo flere øjne, der ser barnet – jo større er chancen for, at vi gør tingene rigtigt med børnene, og for at vores daglige fortælling om barnets liv i børnehaven til forældrene er holdbar.

Vigtigst her er, at vi kollektivt øver os i at "se" barnet (prøver at forstå og undersøge barnets motiver) – fremfor at se "på" barnet (og forfalde til private vurderinger og moraliseringer).

En fælles overordnet ramme, en fælles forståelse af den primære opgave er nødvendig for at sikre en med Winnicotts begreb "god-nok" udviklingsramme for børnene.

Børns modstand

Karl Marx skrev i "Kapitalen": "At tilegne sig arbejde i alle døgnets 24 timer er den kapitalistiske produktionsmådes immanente drift". Ikke-produktive mennesker som ældre og børn bliver henvist til adskilte ghettoer (plejehjem og daginstitutioner) løsrevet og isoleret fra samfundslivet.

Børn er overflødige som børn. De har kun samfundsmæssig "værdi" som forbrugsobjekter, hvor de udgør et marked for producenter af tøj, legetøj m.m. Ellers udgør de et opbevaringsproblem, som bliver løst ved at anbringe dem i andres varetægt, mens forældrene arbejder.

I et rigt land som Danmark gælder dette 98% af alle 3-5 årige, som er i institution omkring 8 timer hver dag i gennemsnit.

Det er i det lys, vi skal forstå statens og kommuners krav om en "nyttiggørelse" af barndommen gennem de seneste årtiers forvriddning af pædagogikken til Læreplaner og dokumentationskrav, og det er ud fra disse livsvilkår, vi skal skabe en kritisk frigørende pædagogik.

Professionaliseret opdragelse

Som pædagoger, pædagogiske assistenter og medhjælpere er det vores opgave at tage vare på børnenes udvikling og velbefindende – men vi er samtidig lønarbejdere og vil beskytte vores arbejdskraft. På en måde betyder dette, at vi skal beskytte os mod børnene!

Denne professionalisering og selvbeskyttelse rummer flere modsætninger og dilemmaer for det pædagogiske arbejde:

- Vi kan komme til at legitimere børns dårlige livsbetingelser
- Vi kan forfalde til rigid kontrol med børnene
- Vi kan komme til at ensliggøre børn gennem vores planlægning af aktiviteter, regler og strukturer

HANDLETVANG AND

- Vi kan komme til at overse barnets forsøg på at udvikle sig væk fra en position som afhængig til en tilstand af uafhængighed og autonomi (Freud: passiv-aktiv position)

Aktiv/passiv polariteten

I psykoanalytisk teori (Freud) er aktiv/passiv polariteten én af de tre store psykiske polariteter (de to andre er subjekt/objekt og lyst/ulyst).

Freud skriver, at aktiv/passiv polariteten er tilstede i enhver interpersonel relation, og barnets "oprør mod passiviteten" og utrættelige forsøg på at vende passive erfaringer til aktive er et grundmenneskeligt vilkår, der hænger sammen med dets indtræden i samfundet.

En kritisk pædagogik og et kritisk blik på institutioner må etablere en praksis, der gør os i stand til at fastholde et fokus, hvor vi tager børnene og deres liv alvorligt – blandt andet ved at kæmpe mod meningsløshed, ligegyldighed og ensliggørelse af børn.

For at få blik for barnets modstand – for dets forsøg på at være den aktive i sit liv – kræver det af de voksne, at vi overhovedet "ser" barnet – men også at vi opstiller rammer, der muliggør barnets selvstændige handlinger. Her er især barnets leg central. Hvem vælger hvilke roller i legen? Hvorfor? Hvilke ønsker og tilfredsstillelsesmåder indeholder rollen? Hvad får man lov til ved at være baby, hund, mor?

At give plads til leg betyder ikke, at vi så kan læne os tilbage i laissez-faire stolen. Tværtimod er en af sværeste roller, vi har, at skulle opfange, forstå og deltage i barnets leg.

Forståelse: Hvad er betydningsindholdet i legen/ i barnets handling? Pædagogisk betyder det, at vi generelt forstår barnets livssituation – men i særdeleshed forsøger at forstå, hvad barnet udtrykker.

Indlevelsesevne: Pædagogisk betyder det, at vi lader børnene komme til orde – at det er deres behov, ønsker og interesser, der er i fokus. Hvordan indgår vi i barnets leg og i dets livsyttringer med dette perspektiv?

Deltagelse*: At åbne det subjektive felt. Pædagogisk betyder det at stille sig til rådighed uden at overtage legen. At vi tager imod de tildelte roller

og samtidig har et indre blik for, hvad der på spil for barnet.

Vores måde at organisere dagligdagen på kan på én og samme tid være undertrykkende, men også vise nogle brudflader, hvor vi kan opfange dele af barnets modstand. Dette kan f.eks. være, når barnet udfordrer strukturen ved ikke at ville være med til samling, ikke vil tage tøj på, stikker af, begynder at grave sig ud under hegnet osv. – men også når de protesterer mod adskillelse fra forældre, eller når de reagerer med indelukkethed eller stærk vrede, eller tilsyneladende uforståelige reaktioner.

I stedet for Læreplaner kunne vi tage afsæt i disse "meddelelser" fra børnene ved at transformere dem til alt fra sange, lege, tegninger, temaer – alt efter hvordan jeres tolkning af deres livssituation er.

Denne blog er en forlængelse af min blog <https://denkritiske.com/2021/08/24/hvordan-udvikler-barnet-sig-skitse-til-en-progressiv-paedagogik/>

* læs mere her: Forskningsprojekt af Annegrethe Ahrenkiel m.fl.

https://bupl.dk/wp-content/uploads/2018/01/uncategorized-paed_arb_vensker_relationer-3598.pdf

Om forfatteren

Ib Jensen er uddannet pædagog i 1977-80 med speciale i småbørnsmusik. Har arbejdet i vuggestue, fritidshjem, som leder og som underviser på Jægerspris Socialpædagogiske Seminarium. Ib Jensen har desuden lavet programmer for DR med musik for vuggestuebørn og medvirket i DR-programmerne "Børnes hemmelige verden" og "Søskendes hemmelige verden". Han modtog i 2020 Ernaprisen fra Dansk Pædagogisk Historisk Forening. Ib Jensen har siden 2019 været blogger på Den Kritiske Pædagogiske Højskole (<https://denkritiske.com/>).

Kalender

18. oktober

Special-
bestyrelsesmøde
9.00 – 16.00
LFS sal A

24. oktober

Dagplejens
ledersektion
9.00 – 12.00
LFS sal D

25. oktober

FTR-valg almen
København
9.00 – 10.00
LFS sal A

27. oktober

Almen-
bestyrelsesmøde
8.30 – 15.30
LFS sal B

2. november

Debatmøde om
helhedsorienteret
indsats
15.30 – 18.30
HK-Hovedstaden,
Svend Auken
Plads 11.
Tilmelding:
www.lfs.dk/15472

3. november

Delegeretmøde
dagplejen
17.30 – 21.00
LFS sal A

8. november

Delegeretmøde
almenområdet
17.00 – 21.00
LFS sal A

10. november

Special-
bestyrelsesmøde
12.00 – 16.00
LFS sal A

Delegeretmøde
specialområdet
17.00 – 21.00
LFS kantinen

18. november

Dagpleje-
bestyrelsesmøde
8.30 – 14.00
LFS sal D

21. november

Hoved-
bestyrelsesmøde
9.30 – 16.00
LFS sal A

15. november

Almen-
bestyrelsesmøde
8.30 – 15.30
LFS sal B

LFS koret øver
torsdage mellem
kl. 17.30 – 19.00 i
kantinen i LFS.
Er du ikke allerede
med i koret, men
har lyst til at synge,
kan dette sagtens
lade sig gøre.
Kontakt Lisbeth Waidtløw
på lisw@foa.dk

AFSKEDSRECEPTION

FOR BRITT PETERSEN, FORMAND, OG PIA BORGAARD LUDVIGSEN,
MEDLEM AF FORRETNINGSUDVALGET

9. DECEMBER 2022 FRA 15.00 TIL 19.00

ARBEJDERMUSEET, RØMERSGADE 22, 1362 KØBENHAVN

GAVEØNSKER: KONTAKT HPE001@FOA.DK

TALER (SKAL AFTALES PÅ FORHÅND): KONTAKT ALST@FOA.DK

LFS Senior

Klubben for førtidspensionister – efterlønnere og pensionister

Medlemsmøder:

Mandag den 24. oktober kl. 11 i LFS mødesal A, Sorøgade 6

Kan bedstemor gå i cowboystøvler? Foredrag ved Camilla Lindemann.

Er det i orden at sige nej til at passe børnebørnene, hvis man hellere vil spille golf?

Hvordan kommer man videre efter tabet af sin mand?

Det og meget mere har Camilla sine egne og humoristiske bud på.

Torsdag den 24. november kl. 11 i LFS sal A, Sorøgade 6

Dårlige argumenter der gør dig kloge-re. Foredrag ved Henrik Schøneberg.

På en humoristisk måde behandles fejlslutninger, der er en type af dårlige argumenter, der virker rigtige, men som forvirrer mere, end de gavner. Bruges af politikere, især i valgkampe, men også af os selv.

Tirsdag den 6. december kl. 13 på Nyhavnskroen, Nyhavn 47

Julefrokost. Betaling på 250 kr. for medlemmer og 350 kr. for gæster. Dette kan ske på vores møder den 24. oktober eller den 24. november. Ellers på bankkonto 5361 0687637 senest den 25. november.

Faglige Seniorer:

Fredag den 4. november kl. 10.30 hos Metal Hovedstaden, Nyrupsgade 25, Kbh. V

Mogens Lykketoft fortæller om FN og de 17 verdensmål. Hvordan skal vi opfylde dem?

Ekstrature:

Torsdag den 17. november. Besøg på Arbejdermuseet, Rømersgade 22

Vi mødes lige indenfor indgangen kl. 10.30 og ser særudstillingen: Anker et usædvanligt liv og måske noget af resten af museet. LFS har sørget for fri entre for os alle, så bare mød op.

Bagefter kan de, der har lyst, spise sammen på en restaurant. Der er også mulighed for kaffe og noget sødt på museet eller en fedtemad.

Husk: Ekstrature betaler man selv.

ifs.seniorklub@gmail.com

Udgivelsesplan 2022

Nummer	Deadline	Udgivelsesuge
9/2022	3. november	46
10/2022	1. december	50

SØGER DU NYT JOB?

Bemærk, at flere kommuner slår ledige stillinger op på www.lfs.dk/13362. Tilmelder du dig vores elektroniske nyhedsbrev, får du jobopslag som mail eller sms. Find tilmelding på forsiden af www.lfs.dk

LFS-arrangement:
Juletræsfest

Højt fra træets grønne top

Der er igen i 2022 juletræsfest for LFS-medlemmer og deres familier.

Det foregår lørdag den 10. december i selskabslokalerne i Markmandsgade 9-11, 2300 København S.

Der vil være juletræ, julemand, julegodter, æbleskiver, og vi skal danse om juletræet. LFS-koret synger julesange, og vi får besøg af en tryllekunstner, som vil underholde børn og voksne.

Dørene åbnes klokken 13.15, og vi siger tak for i dag klokken 15.30.

Tilmelding

Tilmelding er nødvendig, så vi hverken løber tør for plads eller godteposer.

Der åbnes for tilmelding på www.lfs.dk/15596 lørdag den 20. november kl. 10.00.